Kela
Lakiyksikkö
Toimeentuloturvaetuuksien osaamiskeskus

8.11.2021

Diaari 144/010/2021

Viite: Sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijalausuntopyyntö 28.10.2021 / Hallituksen esitys eduskunnalle sotilasavustuslain 11 §:n muuttamiseksi (HE 200/2021 vp)

Kansaneläkelaitoksen asiantuntijalausunto

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta (Kela) asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sotilasavustuslain 11 §:n muuttamiseksi (HE 200/2021 vp). Esityksessä ehdotetaan sotilasavustuksen tulokäsitettä muutettavaksi. Sotilasavustukseen ehdotetaan lisättäväksi suojaosa siten, että palveluksessa olevan asevelvollisen palkka- ja yrittäjätuloista otetaan avustuksen suuruutta määrättäessä huomioon suojaosan ylittävä osa. Suojaosan suuruudeksi on esitetty 200 euroa kuukaudessa.

Kela kunnioittaen lausuu esityksestä seuraavaa:

Esityksen tarkoitusta uudistaa sotilasavustuslain tulokäsitettä lisäämällä sotilasavustukseen suojaosa on pidettävä tärkeänä ja kannatettavana. Sotilasavustuksen nykyinen tulokäsite poikkeaa monien muiden etuuksien tulokäsitteistä ja on tarveharkinnaltaan jopa toimeentulotukea tiukempi, sillä toimeentulotuessakin on käytössä niin sanottu ansiotulovähennys. Suojaosalla on vaikutusta palvelusaikaisen työn tekemisen kannustimiin ja se voi myös tukea asevelvollisten kiinnittymistä työelämään.

Suojaosan käyttöönoton voidaan myös odottaa pienentävän Kelan hallinnollisia kustannuksia, sillä tällä hetkellä hyvin pienetkin palkkatulot aiheuttavat tarpeen tarkistaa sotilasavustusta. Suojaosan käyttöönotto siis poistaisi tarpeen tarkistaa sotilasavustusta alle suojaosan jäävien palkkatulojen vuoksi.

Hallitus on esittänyt suojaosaa vain asevelvollisten saamia palkka- ja yritystuloja koskevaksi. Näin ollen suojaosa ei koske sotilasavustukseen oikeutettujen omaisten saamia palkka- tai yritystuloja, eivätkä he saa vastaavia kannusteita työllistymiseen ja työelämään kiinnittymiseen kuin asevelvolliset. Sotilasavustukseen oikeutettujen omaisten ryhmä on varsin pieni (noin 3 % sotilasavustuksen saajista), mutta myös heidän työllistymiseensä olisi Kelan näkemyksen mukaan kuitenkin hyvä luoda kannusteita suojaosan piiriin kuuluvien henkilöpiiriä laajentamalla. Samalla olisi mahdollista vähentää nyt esitetyn, ainoastaan asevelvollisia koskevan suojaosan soveltamiseen liittyvää monimutkaisuutta, joka aiheutuu

suojaosaan oikeutettujen henkilöpiirin rajaamisesta vain asevelvollisiin. Omaisten jääminen suojaosan ulkopuolelle vaikuttaa myös tuensaajien keskinäiseen yhdenvertaisuuteen, ja Kelan näkemyksen mukaan saman tuen piirissä olevia tulisi kohdella tuen ehtoja määriteltäessä yhdenvertaisesti. Lainsäädännön uudistamista tulisi siis tältä osin arvioida myös yhdenvertaisuuden kannalta.

Suojaosan soveltamisen piiriin kuuluvien henkilöiden rajaamisen lisäksi etuuksien monimutkaisuutta voi osaltaan lisätä myös esitetyn suojaosan suuruus. Sotilasavustus muistuttaa monilta osin perustoimeentulotukea, jossa on käytössä 150 euron suuruinen ns. ansiotulovähennys. Vuonna 2020 noin 14 %:lle sotilasavustuksen saajista on maksettu samassa kuussa myös perustoimeentulotukea. Etuuksien tulokäsitteistä saataisiinkin yhdenmukaisempia ja asiakkaiden kannalta ennakoitavampia, jos sotilasavustuksen suojaosan määrä vastaisi perustoimeentulotuen ns. ansiotulovähennyksen määrää eli 150 euroa kuukaudessa. Tällöin etuuksissa käytettäväksi ei tulisi yhtä uutta euromäärältään erilaista suojaosaa, joka näyttäytyy myös asiakkaille tarpeettomana monimutkaisuutena.

Pasi Pajula

toimeentuloturvaetuuksien osaamiskeskuksen päällikkö